

Juryrapport

Met betrekking tot de heer

Prof. Dr. Paul Leseman

hoogleraar orthopedagogiek aan de Universiteit Utrecht

ter gelegenheid van de uitreiking van de

Prof. Dr. J.M.G. Leune-penning

te Maartensdijk op 9 februari 2015

Geboeid door vroegkinderlijke ontwikkeling

Meer en meer is het inzicht gegroeid hoe belangrijk de ontwikkeling van jonge kinderen is voor hun latere levensloop. In de vroege fase van hun leven wordt het fundament gelegd voor de verwerving en hantering van kwaliteiten op cognitief, affectief, psychomotorisch en sociaal-emotioneel terrein. De wijze waarop en de mate waarin kinderen in hun eerste levensjaren worden gestimuleerd om hun talenten te ontplooiën is van grote invloed op het begin en het verdere verloop van hun schoolloopbaan en daarmee op hun latere leven. Verschillen tussen kinderen in school- en maatschappelijk succes kunnen, afgezien van aangeboren verschillen, in betekenisvolle mate worden verklaard uit verschillen in startpositie bij het betreden van het basisonderwijs. Jong geleerd is inderdaad oud gedaan.

Het is verheugend dat de vroegkinderlijke ontwikkeling volop in de belangstelling staat van wetenschappelijk onderzoekers op medisch, psychologisch, pedagogisch en onderwijskundig terrein. Over die ontwikkeling komt steeds meer kennis beschikbaar. Maar er blijven nog vele vragen onbeantwoord. Zo blijft de wisselwerking tussen aangeboren eigenschappen (“nature”) en omgevingsstimuli (“nurture”) nog goeddeels raadselachtig. En dat geldt ook voor de omzetting van reeds verworven wetenschappelijke inzichten in beleidsprogramma’s die zijn gericht op het stimuleren van de vroegkinderlijke ontwikkeling.

Aan het wetenschappelijk onderzoek op dit terrein worden belangrijke bijdragen geleverd door Prof. Dr. P.P.M. Leseman. Paul Leseman studeerde psychologie (major) en linguïstiek (minor) aan de Universiteit van Amsterdam en was daarna werkzaam als onderzoeker bij de Rotterdamse Schooladviesdienst (een van de rechtsvoorgangers van de CED-Groep) en de Erasmus Universiteit Rotterdam. Aan deze universiteit promoveerde hij in 1990 (cum laude) op een proefschrift over de structurele en pedagogische determinanten van schoolloopbanen. Van 1990-1995 was hij postdoctoraal onderzoeker in het kader van het Programma Academieonderzoekers van de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen. Van 1994 to 2002 werkte hij als hoofdonderzoeker en docent in de pedagogische wetenschappen aan de Universiteit van Amsterdam. Van 2000-2003 was hij visiting scholar aan de Freie Universität Berlin. Sinds 2003 is hij hoogleraar orthopedagogiek aan de Universiteit Utrecht. Hij was wetenschappelijk directeur van het Langeveld Instituut voor pedagogisch en onderwijskundig onderzoek van 2004-2009, coördinator van het onderzoeksfocusgebied Coordinating Societal Change van 2006-2010 en voorzitter van de nationale onderzoeksschool voor de pedagogische wetenschappen ISED van 2010-2012. Momenteel geeft hij in Utrecht leiding aan het universiteitsbrede, interdisciplinaire onderzoeksstimuleringsgebied Educational and Learning Sciences.

Wie het wetenschappelijk werk van professor Leseman dat tot dusver is verricht en gepubliceerd overziet wordt getroffen door de volgende karakteristieken:

- De veelzijdigheid van zijn onderzoek op het terrein van de vroegkinderlijke ontwikkeling. Zijn publicaties betreffen uiteenlopende thema’s, waaronder ontluikende cognities op taal- en rekenkundig terrein, vroege taalontwikkeling en meertaligheid, de ontwikkeling van executieve functies en de betekenis van voor- en vroegschoolse interventieprogramma’s.
- De inbedding van zijn onderzoek in meeromvattende multidisciplinaire onderzoekskaders. Het is geen toeval dat de afdeling Orthopedagogiek van de Universiteit van Utrecht, waarvan hij voorzitter is, participeert in het focusgebied “Education for Learning Societies”, een multidisciplinair samenwerkingsverband met diverse onderzoeksorganisaties, bedrijven en maatschappelijke instellingen.

- Het baanbrekende karakter van zijn werk dat steeds weer opnieuw bijdraagt aan het verruimen en verdiepen van wetenschappelijke kennis over de wijze waarop kinderen zich in hun vroege levensfase ontwikkelen.
- Zijn indrukwekkende hoeveelheid publicaties. Tot dusver verschenen er van zijn hand ruim 200, waaronder ongeveer 50 die internationaal gezien als toonaangevend kunnen worden beschouwd. Dat hij in de periode 2000-2003 “visiting scholar” was aan de afdeling Kleinkindpädagogik van de Freie Universität Berlin getuigt van het internationale prestige dat hij heeft verworven.
- De nauwe en productieve samenwerking met buitenlandse collega-onderzoekers, waardoor hij het Nederlandse onderzoek op vroegkinderlijk terrein internationaal bekendheid heeft gegeven en er omgekeerd voor heeft gezorgd dat buitenlands onderzoek op dat gebied in Nederland beter bekend is geworden.
- De constante stroom aan wetenschappelijke output. Vanaf 1998 manifesteert hij zich met grote regelmaat als publicist. Daarbij toont hij zich bereid zijn inzichten ook toe te vertrouwen aan populair wetenschappelijke media. Hij sluit zich niet op in de spreekwoordelijke ivoren wetenschappelijke toren.
- De aandacht die door hem wordt besteed aan de betekenis van wetenschappelijke inzichten over vroegkinderlijke ontwikkeling voor de beleidsmatige beïnvloeding daarvan, getuige met name zijn onderzoek naar de effecten van interventieprogramma's.

In 2007 is door de CED-Groep een penning in het leven geroepen die is genoemd naar Prof. Dr. J.M.G. Leune. Deze was gedurende 34 jaar onafgebroken in verschillende functies aan de CED-Groep (en de Rotterdamse rechtsvoorgangers daarvan) verbonden, laatstelijk als voorzitter van de Raad van Toezicht. De penning kan worden toegekend aan een persoon of organisatie met grote verdiensten op het gebied van de onderwijsinnovatie, met nadruk op de scharnierfunctie tussen onderwijswetenschap, onderwijsbeleid en onderwijspraktijk. Professor Leune was de eerste die met deze penning werd onderscheiden. In 2009 werd de penning toegekend aan Prof. Dr. Jaap Dronkers vanwege zijn baanbrekend onderzoek op onderwijssociologisch terrein.

Gelet op zijn indrukwekkende onderzoek op het terrein van de vroegkinderlijke ontwikkeling komt Prof. Dr. Paul Leseman naar de mening van de jury die door de CED-Groep met de toekenning van de penning is belast als derde laureaat in aanmerking om de Prof. Dr. J.M.G. Leune-penning in ontvangst te nemen.

Voorzitter jury

Algemeen-directeur/bestuurder

Prof. Dr. J.M.G. Leune

drs. T.A.A.M. Magito